

ՌՈՒՏՈԼՖ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԸ ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ ՄԷՋ

«Էրեբունի» հրատարակչական կազմակերպությանը՝ Նոյեմբեր 12 - 16 Heritage Gallery-ի մէջ պիտի ցուցադրուին հայրենի գծագրիչ՝ Ռուտոլֆ Խաչատրեանի գործերը:

Ռուտոլֆ Խաչատրեան ծնած է 1937-ին Երևանի մէջ. ան իր մանկական տարիքէն սկսած է նկարել եւ տասներորդ տարեկանէն ի վեր մասնակցած է բազմաթիւ ցուցահանդէսներու:

Խաչատրեանի գործերը ցուցադրուած են աշխարհի տարբեր երկիրներու մէջ եւ արժանացած՝ բազմաթիւ մրցանակներու: Իր գործերը ներկայացուած են Գերմանիոյ, Ֆրանսայի, Չեխոսլովաքիայի, Պոլկարիոյ, Իտալիայի եւ Անգլիոյ մէջ: 1960-ին Խաչատրեան ընտրուած է Ս.Ս.Հ.Մ.-ի Նկարիչներու Միութեան անդամ, 1969-ին ան շահած է առաջին մրցանակը Կոմիտասի հարիւրամեակին առթիւ կազմակերպուած նկարչական մրցանակին:

1971էն ի վեր Ռ. Խաչատրեան կը գործէ Մուկուայի մէջ, տալով ցուցահանդէսներ Խորհրդային Միութեան տարբեր քաղաքներուն մէջ:

1984-ին Ռուտոլֆ Խաչատրեան արժանացած է Հայաստանի Ժողովրդական Նկարիչի պատուաւոր տիտղոսին:

Լոս Անճելըսէն առաջ՝ Հոկտեմբեր 17 - 20, 1985-ին, Խաչատրեանի գործերը ցուցադրուեցան Տիթթոյթի Ս. Յովհաննէս Եկեղեցոյ Գեղարուեստական Յանձնախումբի կազմակերպած ցուցահանդէսին:

«ՆԱՅԻՐԻ» ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍԻԼԻ ՆՈՐ ԿԱՅԱՆԸ

Խումբ մը մտաւորականներ գեղեցիկ գաղափարը յղացած են հիմնելու «ՆԱՅԻՐԻ» մշակութային հեռուստատեսիլի կայանը, ամէն շաբաթ օրերը, առաւօտեան ժամը 11:00 - 11:30, հայկական հեռատեսիլի կայանի հաղորդումէն անմիջապէս յետոյ:

Մշակութային հեռատեսիլի կայանի մը ստեղծումը շատ կարեւոր դեռ մը կրնայ խաղալ ոչ միայն մտաւորական եւ մշակութասէր հասարակութեան համար այլ ընդհանրապէս հայ ժողովուրդի միւս խաւերը աւելի կը մօտեցնէ իր ազգային եւ մշակութային հարստութիւններուն:

Կը շնորհաւորենք «ՆԱՅԻՐԻ» մշակութային հեռուստատեսիլի կայանի անձնակազմը, կը ցանկանք կատարեալ յաջողութիւն եւ յարատեւում սոյն մշակութանուէր ծրագրին մէջ: Սակայն՝ պիտի չուզէինք բաւարարուիլ միայն սփիւռքահայ մշակութային կեանքի գործունէութեան անդրադարձումով այլ հայրենիքի մէջ տեղի ունեցած մշակութային եւ գրական ձեռնարկներուն ալ տեղ տրուի «Նայիրի»ի ծրագիրներուն մէջ:

Այս ցուցահանդէսի ընթացքին վաճառուեցան 24 աշխատանքներ:

Մեր գեղարուեստական էջին մէջ կու տանք հարցազրոյց մը, որ հայրենի արուեստագէտին շնորհած է Տիթթոյթի «Հայկական Մշակութային Ժառանգութեան Զայնասփիւրին», որուն Վարիչ-Տնօրէնն է Պր. Ե. Ազատեան:

ՌՈՒՏՈՒԿ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՀԵՏ

—Պարոն Խաչատրեան, մեմֆ կ'ուզեմ մեր հարցազրույցը սկսիլ ձեր նկարչական կազմաւորման մասին կարգ մը տեղեկութիւններ փոխելով: Դուք ու՞ր ուսած էք, ի՞նչ է ձեր պատրաստութիւնը եւ ի՞նչ եղած է Նրումանդ Քոչարի դերը ձեր արուեստի զարգացման մէջ:

—Ինձ թուում է, որ սովորաբար պատմահայտնութիւնները չեն լինում, կան օրինակաւորութիւններ: Տասներեք-տասներորդ տարեկան հասակում ես սովորեցի Երեւանի նկարչական ուսումնարանում: Յետոյ ես դուրս եկայ այդ ուսումնարանից եւ պատահմամբ հանդիպեցի Երումանդ Քոչարին, որին բոլորը մանսորո էին կանչում: Նա մի հազուադէպ երեւոյթ էր Հայաստանի եւ ընդհանրապէս արուեստի գիտականներին, արուեստի մասին մտածողներին շրջանակում Քոչարը երկար տարիներ ապրել է Փարիզում, ճաշակել էր ամբողջ համաշխարհային մշակութիւնը, խորապէս ըմբռնել, եւ ժամանակակից արուեստի պատմութեան մէջ ստեղծել էր իւր ուղղութիւն, Ֆրանսերէն կ'սասեն «բենթիւն» տան լեսարա»: Հիմնադիրն էր այդ ուղղութեան:

Երեսուցից տարեկան հասակում Փարիզից երիտասարդ մանսորոն վերադառնում է Հայաստան, շարունակելու իր արուեստը Հայրենի հողի վրայ: Բոլորին յայտնի է Սասունցի Դաւիթի հոյակապ կոթողը, որ զարդարում է մեր Երեւանի կայսրանի հրապարակը: Քոչարը քայլով հանրագիտարան էր, ամէն ինչից տեղեակ՝ եւ փիլիսոփայութիւն եւ գրականութիւն: Տասներեք տարեկան հասակից մինչեւ երեսուներեք տարեկան հասակս գրեթէ ամէն օր մենք հանդիպել ենք, գրուցել, միշտ ցոյց եմ տուել իմ նկարներս: Ամէն օր նոր աշխատանք կը տանէի Քոչարին ցոյց տալու, կամ ես կ'երթայի իրեն մօտ կամ ինքը կու գար ինձ մօտ: Այդ շփումն է, որ ինձ տուեց այս մեծ սէրն ու մղումը արուեստի քննադատարում: Շփում որ չատ կարեւոր է արուեստագէտի համար:

Նկարչութիւնը իմ կարծիքով չեն սովորեցներ, այլ պէտք է վարակել նկարչական արուեստի սիրով վարակել աշխատասիրութեամբ, հասկանալ բուն նպատակը արուեստի, իրական մանկականութիւնը արուեստագէտների շփումն է մեծ արուեստագէտների հետ:

—Ուրեմն ակադեմիական մասնաւոր պատրաստութիւն չստացաք:

—Ո՛չ, դա արդէն ինձ պէտք չէր, որովհետեւ տասներեք տարեկան հասակում, թոյլ տուէք սասել, ես պատրաստ էի, այդ ճանապարհներն անցած էի ինքնուրույն կերպով:

—Ուրեմն հիմնականին մէջ Քոչարի եւ միւս մեծ արուեստագէտներու հետ ձեր ունեցած շփումներու շնորհիւ է որ կարողացաք ձեր նկարչական անհատականութիւնը կազմաւորել:

—Այո՛, որովհետեւ անհատականութիւն կազմաւորելը միայն նկարելու մէջ չէ, այլ պէտք է անպայման հասկանալ նկարչական արուեստի ամբողջ պատմութիւնը, ժամանակակից արուեստը, ինչ որ անհրաժեշտ պայման է ամէն արուեստագէտի համար, անկախ այն բանից թէ տուեալ արուեստագէտը արդիական արուեստի հետեւող է, թէ դասական, անհրաժեշտ է, որ ամէն ինչից տեղեակ լինի: Սրանից յետոյ, արուեստագէտն ինչ որ ունի ներսում, տաղանդի ու շնորհքի առկայութեան զէպքում իր խօսքն անպայման կ'ասի:

—Կ'ուզեի ձեզի հարցում մը ուղղել Հայաստանի նկարիչների մասին: Փանի՞ նկարիչներ կան այսօր Հայաստանի մէջ, ի՞նչ դպրոցներու կը հետեւին, ո՞րքանով հաղորդակից են աշխարհի նկարչական շարժումներուն, որո՞քից են այդ նկարիչներուն մէջ ամենէն շնորհալիներն ու ցանաչուածները:

—Հայաստանում այսօր մօտ ութը հարիւր (800) նկարիչ կայ professional-ներ, Սա բաւականին շատ է Հայաստանի համար: Կան նաեւ ոչ professional-ներ, թիւով բաւականին շատ: Ընդհանրապէս հայ ժողովուրդը շատ մեծ դեր է ունեցել եւ կ'ունենայ մշակոյթի ասպարէզում: Կան շատ տաղանդաւոր նկարիչներ, երիտասարդ արուեստագէտներ, ճանաչում են համաշխարհային նկարչութեան անցեալն ու ներկին: Տեղեկութիւն միշտ կայ Հայաստանում եւ ամէն ինչ գրեթէ գիտեն հայ արուեստագէտները, քանի որ քաներորդ դարը այնպիսի դար է որ ամէն մի կատարուած նորութիւն տեղ է հասնում: Արուեստը մօտիկ ամսագրեր կը տպուեն, այնպէս որ ամէն ինչից տեղեակ են: Բայց իհարկէ իմանալ միայն կարեւոր չէ, այլեւ շփումը:

Տաղանդաւոր արուեստագէտներէն շատ կը սիրեմ ու կը հաւնիմ Ռուբեն Ազաւանին, Մարտին Պետրոսեանին, Էլիքիկեան երաբայներին: Շնորհիւ քանդակագործներ շատ կան, ինչպէս Արա Շիրազը, Օհան Պետրոսեանը եւ շատ ու շատ ուրիշներ: Սրանք իմ սիրածներն են, իմ ընկերները, որոնց յաճախ կը հանդիպեմ, կը վիճեմք, կը խօսենք: Պէտք է նրանց անհատական ցուցանակներն էլ լինեն եւ Ամերիկայում եւ ուրիշ երկիրներում:

Իրար նման չեն մեր նկարիչները, ամէն մէկն ունի իր անհատականութիւնն ու սեփական խօսքը:

— Ի՞նչ է ձեր գաղափարը վերացական արուեստի մասին:

— Ես այն կը համարեմ մի ընդունելի ձեւ որն իր կենսըն ապրել է արդէն: Այսօր ինձ համար ծիծաղելի է վերացական արուեստով զբաղուելը: Ես նրանց ուղացած մարդիկ կը նկատեմ:

— Ուրեմն կը կարծէք, որ մեր դասականութեան միտումը մը կա՞յ:

— Այո՛, քաներորդ դարի վերջը՝ վերջնահատուածը դասական արուեստի ձգտումն էր գնում որովհետեւ իմ կարծիքով նոր ասելիք չկայ, ամէն ինչ փորձեցին վերջացաւ (ձեւի առումով): Դրա համար բուն կերպով ղէպի անցնալը կը գնանք նոր խօսքով: Երբ հնագոյն արուեստն ստեղծուեց յանձինս արժանազործութեան, տասներեք դար էր պէտք որ նոյն գաղափարները վերածնունդի ժամանակ վերակենդանանային գեղանկարչութեան մէջ:

— Ըստ ձեզի նուազում են մարդկային մտածողութեան սահմանները արուեստի մէջ, որպէսզի պահանջը գրացուի մեր դասականութեան:

— Այո՛, նոր դասականութիւնը ես կը գտնեմ որ միմիայն գծանկարչութեան մէջ կը կայանայ, որովհետեւ եթէ գեղանկարչութեան մէջ լինի, դա կը լինի կրկնութիւն, դասական, վերածնունդ արուեստին: Նոր հնարաւորութիւն պիտի ստեղծես: Ես ստեղծել եմ այդ հնարաւորութիւնը՝ Լեւկաւոր եւ Սեպիան: Այս համադրութեամբ կարելի է նոր դասական, բարձր արուեստ ստեղծել, բայց նորից եմ կրկնում, գեղանկարչութեան մէջ չի լինի:

— Լեւկան ու գծանկարը սահմանափակ չե՞ն, կ'ուտա՞ն արուեստի ամբողջականութեան գրացումը լիբաւ կերպով:

— Այո՛, ոչ թէ կու տան, այլ տեսէք նկարները լիովին տալիս են այդ բոլոր նարաւորութիւնները:

— Ես կ'ուզեմ վերադառնալ լոյսի գաղափարին: Ձեր կենսագրութեան մէջ պատմութիւն մը կայ, որքան առասպել է, որքան ճիշդ, չեմ գիտեր: Ձեր փոքր տարիքին տեսիլք մը տեսած էք, լոյսի շողաքաղաքում եւ ձեր ամբողջ կեանքը այդ լոյսի փնտռութիւնին նուիրուած է: Կ'ուզեիք անդրադառնալ թէ ատիկա որքա՞ն իրական է:

—Դա իրական պատմութիւն է, բայց չէի ուզենայ դրա վրայ ծանրանալ, բայց եղել է այդ տեսիլքը, երեք անգամ, նոյն օրը, գիշերով, խաւարի մէջ: Տասներեք տարեկան էի այն ժամանակ եւ կը կարծեմ, որ այդ լոյսն է որ կը փնտռեմ ամէն մի գործի, նկարի մէջ: Նշանակութիւն չունի. մարդ է այն, բնական, թէ ընտելեան տեսարան: Միշտ այդ լոյսը կ'ուզեմ տեսնել: Սա երեւի առաքելութիւն (mission) է, որ տրուած է:

—Ձեր արուեստով կրցա՞՞մ էք այդ լոյսը գտնել, թէ տակաւին ոչ:

—Ես ոչ թէ կը փնտռեմ, այլ կը ձգտեմ էլ աւելի այդ լոյսն արտայայտել: Արդէն բաւականին արուած է: Սա այնպիսի բան չէ, որ նստես ու փնտռես, դա սէ՛ր է, լոյս, որ մարդու մէջ պէտք է լինի միաժամանակ: Լոյսը բարին է, բարի ու գեղեցիկ սէրը, մարդու մէջ պէտք է լլլայ ամէն օր, ամէն ժամ, որպէսզի կարողանայ տեսնել աշխարհը բարութեան աչքերով, որ նկարներն էլ չաղախուեն այդ լոյսով:

ՇԻԿԱՆԵՐ ԿԻՆԸ

ԻՆՔԼԱՆԴԻՍԱՆԿԱՐ

—Կ'ուզեմ ձեր գրոյցը շեղել նաեւ ամերիկեան արուեստի մասին: Դուք հիմա Ամերիկա էք եւ վստահաբար ամերիկեան արուեստին ծանօթութիւն ունիք: Ի՞նչ են յատկանիշները ամերիկեան արուեստին: Ի՞նչը կը սիրէք եւ ի՞նչը չէք սիրել:

—Ես ամերիկեան արուեստին ծանօթ եմ տակաւին Երեւանից: Գիտե՞ք ինչ, Ամերիկեան երիտասարդ երկրի է զեռ, աւանդոյթներ չունեցող երկիր: Երբ կը նայեմ սկզբնական շրջանի ամերիկեան նկարչութիւնը, այսպէս ասած ոչ թէ դասական է, այլ տասնութերորդ-տասնիններորդ դարի նկարչութիւն, լաւ թէ վատ այդպիսին է: Ժամանակակից արուեստը իհարկէ Ամերիկա ներկայից Եւրոպայից: Իմ կարծիքով ամերիկեան արուեստի մէջ ամէն ինչ կայ, բացի հոգեւոր արուեստից: Ոգու գաղափար, ոգին չկայ: Բայց ոգին է, որ ստեղծում է որակը, դրա համար էլ որակն էլ այն չէ: Կարծես մարմազնին ամէն ինչ նկարուած է, բայց դա նկարուած չէ ոգու համար, այլ միայն աչքի համար է նկարուած: Բայց այլ է վերածննդի նկարիչների գործերը, ամէն ինչ նկարուած է մանրակրկիտ, բայց եւ կա՞յ ոգին, որն ինձ համար ընդունելի է: Պատահական չէ, որ ԱՄՆ-ում hyper realism առաջացաւ: Ես աւելի Ֆոթօ, լուսանկարչային արուեստ է, Ֆոթօ մտածելակերպ: Նոյնիսկ վերցնում են ժողովուրդը, մեծացնում եւ նկարում լուսանկարից: Սա իրական աշխարհին ձգտելու նշան է, լաւ է դա, բայց քիչ է, ոգին պակաս է: Դա գալիս է աւանդոյթների պակասից արուեստի մէջ, իսկ մենք ինչպէ՞ս կարող ենք անողի լինել, երբ ունենք հսկայական դարերի պատմութիւն: Մեր անցեալի պատմութիւնն էլ ոգով է ստեղծուած, ոգու ուժով, յետոյ նոր գիտակցական շարադրանքն է կեկէ: Ոգին է եղել առաջնակարգը:

Ինձ մօտ եղել են շատ ամերիկեան նկարիչներ, որոնց շատ են դուր եկել իմ աշխատանքները, ցանկութիւն են յայտնել, որ այս երկրի մէջ ցուցահանդէս ունենամ: Ես նկարել եմ ամերիկեան դեսպանատան շատ աշխատաւորներին: Ընդհանրապէս Մոսկուայի դեսպանատան աշխատողները շատ են հետաքրքրուում մեր արուեստով, կը սիրեն մեր արուեստը:

—Մոսկուայի մէջ դուք արուեստի շրջանակ ունի՞ք, ձեր արուեստի ուրոյն շրջանակը եւ հայեր կա՞ն այդ շրջանակին մէջ:

—Շատ յայտնի արուեստագէտներ կան Մոսկուայում, ինչպէս բանդակագործ Նիկոլայ Նիկոլայեանը՝ ՍՄՄՄ ժողովրդական նկարիչ արձանագործ եւ ուրիշ երիտասարդ արուեստագէտներ: Բայց գիտե՞ք ինչ, արուեստագէտները ընդհանրապէս մենակ են, նրանք իրենց մենակութիւնը սիրում են, որովհետեւ մենակութեամբ կը ստեղծեն արուեստ: Շատ չիւմ հնարաւոր չէ, ժամանակի կորուստ է: Արդէն տասը օր է, որ այստեղ եմ, թրջաւ շատ եմ նեղւում, որովհետեւ գրեթէ չեմ նկարում, սիրտս է նեղւում: Ես սովոր եմ օրական տաս-տասներկու ժամ աշխատելու:

—Հիմա դուք ձեր արուեստի փնտռումներով մէջ հասած էք հանգրուանի մը եւ այդ հանգրուանը ձեզի լիովին կու տայ, ո՞ր կը ձգտիք երթալ:

—Շարունակել այն ինչ որ ստեղծել եմ, շարունակել առաւելապէս ոգին եւ որակը, աւելացնելու համար: Արուեստը փնտռել չէ, այլ, էլ աւելի տալ է, ընդունակ լինել սիրելու: Ինձ համար ամենամեծ արուեստագէտը նա է, ով բոլորից շատ կը սիրի: Ամենազմուար բանը սիրել է, իսկ որ նկարչութեամբ կարողանան այդ սիրոյ մասին երգել...

Rudolf Khachatryan (1937–2007)

Rudolf Khachatryan Digital Archive · rudolfart.com

Interview with Rudolf Khachatryan

This file was downloaded from:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0120?lang=en>

Works by Rudolf Khachatryan © Heirs of Rudolf Khachatryan. Other texts, photographs and design © their respective authors. When using this material, please credit the source and link to the page above.

Рудольф Хачатрян (1937–2007)

Цифровой архив Рудольфа Хачатряна · rudolfart.com

Интервью с Рудольфом Хачатряном

Файл скачан со страницы:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0120?lang=ru>

Произведения Рудольфа Хачатряна © наследники Рудольфа Хачатряна. Остальные тексты, фотографии и оформление © их авторы. При использовании материала укажите источник и ссылку на эту страницу.